

ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ**I. Επί του ερωτήματος.**

Μου ζητήθηκε να γνωμοδοτήσω επί των υπ' αρ. ΕΠ 2500 εξεργ/17-7-2025 και 12831/25-8-2025 εγγράφων της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δ Αθήνας, με τα οποία η ως άνω Διεύθυνση προτρέπει μεταξύ άλλων τους Διευθυντές και προϊστάμενους των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δ Αθήνας καθώς και την Επόπτη Ποιότητας Εκπαίδευσης ΔΙΠΕ Δ Αθήνας, όπως προβούν σε ακύρωση των αποφάσεων των Συλλόγων Διδασκόντων, που έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας των άρθρων 33 επ. του ν. 4692/2020, κατ' επίκληση ενός ελέγχου του περιεχομένου των ως άνω αποφάσεων των Συλλόγων Διδασκόντων και όπως στο πλαίσιο του άρθρου 97 του ν. 4823/2021 οι διευθυντές σχολικών μονάδων ασκήσουν τις αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων.

II. Επί του Νομικού Πλαισίου.

1) Το πρώτο θέμα, που ανακύπτει από τα ως άνω έγγραφα είναι η αρμοδιότητα του Συλλόγου Διδασκόντων εν γένει και η λειτουργία του ως συλλογικό όργανο. Είναι απολύτως σαφές, ότι ο Σύλλογος Διδασκόντων κάθε σχολικής μονάδας αποτελεί συλλογικό διοικητικό όργανο, στο οποίο ανατίθενται εκ του νόμου συγκεκριμένες αρμοδιότητες.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 11 περ. ΣΤ παρ.3 του ν.1566/1985 προβλέπει: «ΣΤ` Σύλλογοι διδασκόντων. (...) 3. Ο σύλλογος διδασκόντων αποτελεί συλλογικό όργανο για τη χάραξη κατευθύνσεων για την καλύτερη εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής και την καλύτερη λειτουργία του σχολείου. Έχει την ευθύνη για την εφαρμογή του ωρολόγιου και αναλυτικού προγράμματος, την υγεία και προστασία των μαθητών, την καθαριότητα των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής ζωής. Ιεραρχεί τις σχολικές ανάγκες και φροντίζει για την αντιμετώπισή τους. Αξιοποιεί τις δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και τους κοινωνικούς φορείς του τόπου. Μπορεί να αποφασίσει

το χωρισμό των μελών του σε τομείς γνώσεων, με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της διδασκαλίας και της εφαρμογής των εκπαιδευτικών μεθόδων».

Περαιτέρω, το άρθρο 37 της υπ' αρ. ΥΑ Φ.3//2002 (ΥΑ Φ.353.1/324/105657/Δ1 ΦΕΚ Β 1340 2002) Αρμοδιότητες προϊστ. διευθυντών, υποδ/ντών σχολικών μονάδων και ΣΕΚ προβλέπει «*Σύνθεση και λειτουργία του Συλλόγου των Διδασκόντων (Σ.Δ.)* 1. Ο Σύλλογος των Διδασκόντων (Σ.Δ.) είναι συλλογικό όργανο του σχολείου και αποτελείται από τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σ' αυτό με οποιαδήποτε σχέση εργασίας. Έργο του είναι η χάραξη κατευθύνσεων για την καλύτερη λειτουργία του σχολείου, για την οποία είναι υπεύθυνος. Οι αποφάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων κινούνται πάντοτε στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής νομοθεσίας. (...) 6. Δε συγκαλείται συνεδρίαση του συλλόγου, αν το θέμα ή τα θέματα που προτείνονται για συζήτηση ανήκουν, σύμφωνα με το νόμο, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Διευθυντή ή άλλου σχολικού φορέα ή όταν δεν είναι σύννομα. (...) 15. Οι αποφάσεις του Συλλόγου των Διδασκόντων λαμβάνονται πάντοτε μέσα στα όρια της αρμοδιότητάς του, είναι δεσμευτικές για όλους, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, και υλοποιούνται με ευθύνη του Διευθυντή του σχολείου. Καταχωρούνται στο βιβλίο πράξεων του Συλλόγου και υπογράφονται υποχρεωτικά από τον πρόεδρο, το γραμματέα και τα παρόντα μέλη. Στην ίδια πράξη καταχωρούνται και οι απόψεις της μειοψηφίας, αν ζητηθεί Ζητήματα τα οποία ρυθμίζονται από την υφιστάμενη εκπαιδευτική νομοθεσία δεν είναι επιτρεπτό να γίνονται θέματα συνεδρίασης του Συλλόγου των Διδασκόντων και ούτε να λαμβάνονται αποφάσεις αντίθετες με τις ρυθμίσεις αυτές (...)».

Το άρθρο 39 της ίδιας απόφασης προβλέπει: «*Καθήκοντα και αρμοδιότητες του Συλλόγου των Διδασκόντων Α. Γενικά:* 1. Ο Σύλλογος των Διδασκόντων σε τακτική συνεδρίαση πριν από την έναρξη των μαθημάτων προγραμματίζει τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες για όλο το σχολικό έτος. α) Στον τομέα της επιμόρφωσης λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μελών του και με βάση αυτές υποβάλλει πρόταση στο Σχολικό Σύμβουλο ή στο Διευθυντή Εκπαίδευσης ή στον Προϊστάμενο Γραφείου, κατά περίπτωση, προκειμένου να αντιμετωπισθούν με την ενδοσχολική επιμόρφωση. Ο Σύλλογος συνεκτιμά και τις αντίστοιχες προσπάθειες που έγιναν κατά τα προηγούμενα έτη. β) Σχετικά με την αναγκαιότητα των αντισταθμιστικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων λαμβάνει υπόψη τα δεδομένα της σχολικής επίδοσης των μαθητών κατά το προηγούμενο διδακτικό έτος και τα συμπεράσματα της αυτοαξιολόγησης του σχολείου για το διάστημα

αυτό. Συνεκτιμά, δηλαδή εάν εφαρμόστηκαν προγράμματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας, Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης, ένταξης παλιννοστούτων ή άλλων εκπαιδευτικών καινοτομιών, σε ποιους μαθητές και με ποιο αποτέλεσμα. γ) Στον τομέα των μέσων, των πόρων και των προγραμμάτων εσωσχολικής ζωής λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες του σχολείου. 2. Ο Σύλλογος Διδασκόντων παρακολουθεί και εφαρμόζει τον αρχικό προγραμματισμό και, εφόσον, χρειασθεί παρεμβαίνει διορθωτικά. 3. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς γίνεται η αυτοαξιολόγηση, κατά την οποία αξιολογείται ο βαθμός επίτευξης των στόχων που τέθηκαν κατά τον προγραμματισμό και η αποτελεσματικότητα των προγραμματισμένων ενεργειών. Η έκθεση αυτοαξιολόγησης, στην οποία περιλαμβάνονται και οι προτάσεις για την αντιμετώπιση των αδυναμιών που έχουν διαπιστωθεί, υποβάλλεται μέσω του Διευθυντή του σχολείου στον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο και στον Προϊστάμενο Γραφείου. Όταν δεν υπάρχει Προϊστάμενος Γραφείου ή έκθεση υποβάλλεται στο Διευθυντή Εκπαίδευσης. 4. Ο Σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου, την ανάθεση στο διδακτικό προσωπικό της διδασκαλίας των μαθημάτων στις τάξεις και τα τμήματα. 5. Οργανώνει τον καταμερισμό των εργασιών στα μέλη του, ύστερα από εισήγηση του Διευθυντή, έτσι ώστε να αξιοποιούνται οι δυνατότητες όλων των μελών του και να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας. (..) 9. Ο Σύλλογος Διδασκόντων έχει την ευθύνη για την ποιοτική βελτίωση και την αξιοποίηση των σχολικών εγκαταστάσεων, ιεραρχώντας και προτείνοντας στη σχολική επιτροπή, μέσω του Διευθυντή, την κάλυψη των αναγκών και αναθέτοντας στα μέλη του συγκεκριμένες αρμοδιότητες. 10. Αποφασίζει, σε συνεργασία με τους Σχολικούς Συμβούλους, με τα Επιμορφωτικά Κέντρα και τον Οργανισμό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών ή με τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ την οργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων σε ενδοσχολικό επίπεδο ή συμμετέχει σε γενικότερα προγράμματα επιμόρφωσης, όταν διαπιστώνονται ανάγκες, όταν εισάγονται καινοτομίες ή επιβάλλεται να αντιμετωπισθούν ειδικά προβλήματα της σχολικής μονάδας. Τα προγράμματα αυτά πραγματοποιούνται εκτός ωρών διδασκαλίας. (..) Β'. Ειδικές αρμοδιότητες του Συλλόγου των Διδασκόντων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. (..) 5. Κατά τις τακτικές συνεδριάσεις, μετά το τέλος των τετραμήνων, αξιολογεί τη διδακτική πράξη σε σχέση με τα προγράμματα των σχολείων και προτείνει λύσεις. (..) 10. Διατυπώνει στο διευθυντή στο τέλος κάθε διδακτικού έτους, προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των εργαστηρίων. 11. Αναλαμβάνει την οργάνωση της παρουσίασης των εργασιών κάθε τομέα, με έκθεση έργων στο τέλος του διδακτικού έτους

και κατά τη διάρκειά του. Δ'. Ειδικές αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων της Δημοτικής Εκπαίδευσης 1. Παραπέμπει τους μαθητές σε κατατακτήριες εξετάσεις, οργανώνει αυτές και επικυρώνει τα αποτελέσματά τους, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις 2. Στα συστεγαζόμενα σχολεία το ωρολόγιο πρόγραμμα διαμορφώνεται ύστερα από συνεργασία των Διευθυντών και του διδακτικού προσωπικού των σχολείων αυτών, ώστε να διευκολύνεται η αμοιβαία συμπλήρωση του ωραρίου των εκπαιδευτικών των σχολείων αυτών και να εξασφαλίζονται η δυνατότητα εφαρμογής ενιαίου ωρολογίου προγράμματος. 3. Εισηγείται στο Γραφείο Εκπαίδευσης ή στη Διεύθυνση τη λειτουργία τμημάτων διευρυσμένου ωραρίου. 4. Αποφασίζει από την αρχή της σχολικής χρονιάς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η αναπλήρωση εκπαιδευτικών που ενδέχεται να λείψουν για μικρό χρονικό διάστημα. Ε' Ειδικές αρμοδιότητες του Συλλόγου των Διδασκόντων προσχολικής αγωγής 1. Το διδακτικό προσωπικό του Νηπιαγωγείου διενεργεί την κλήρωση για την επιλογή των νηπίων που θα εγγραφούν, όταν ο αριθμός των υποψηφίων δεν επιτρέπει την ικανοποίηση όλων των αιτήσεων. 2. Πέντε ημέρες πριν από τη λήξη του τριμήνου και όποτε προκύψει ανάγκη, σε κάθε νηπιαγωγείο πραγματοποιούνται συσκέψεις του διδακτικού προσωπικού, με σκοπό την εκτίμηση της προόδου των νηπίων και την ανταλλαγή απόψεων για τη χάραξη γενικών κατευθύνσεων σχετικών με τη λειτουργία του Νηπιαγωγείου. Στις συσκέψεις αυτές μπορεί να πάρει μέρος και ο αρμόδιος Σχολικός Σύμβουλος ή ο Διευθυντής Εκπαίδευσης ή ο Προϊστάμενος του Γραφείου. Οι συσκέψεις γίνονται εκτός ωραρίου. 3. Ο Σύλλογος Διδασκόντων Προσχολικής αγωγής έχει την ευθύνη για την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών, για την εφαρμογή του ημερήσιου προγράμματος, την προστασία των νηπίων, την καθαριότητα των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής μονάδας. 4. Τα μέλη του συλλόγου προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ισότιμα και με βάση τη συναδελφικότητα και το σεβασμό της προσωπικότητας εκάστου μέλους σε όλα τα προγράμματα. (..)

Περαιτέρω, το άρθρο 10 του πδ 79/2017 προβλέπει: «**Προγραμματισμός και αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου** 1. Κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου από 1 έως 10 Σεπτεμβρίου γίνονται όλες οι απαραίτητες προπαρασκευαστικές ενέργειες που σχετίζονται με την οργάνωση και λειτουργία του σχολείου καθώς και τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου. Οι ενέργειες αυτές αφορούν: α) στην κατανομή τμημάτων/τάξεων στην περίπτωση που δεν έχει γίνει τον Ιούνιο και στην κατάρτιση του προγράμματος των εφημεριών, β) στον ορισμό των εκπαιδευτικών οι οποίοι θα διδάσκουν στο Ολοήμερο Πρόγραμμα καθώς και στον ορισμό των εκπαιδευτικών οι οποίοι θα φέρουν ανά ημέρα την ευθύνη λειτουργίας του Ολοήμερου Προγράμματος, γ)

στη σύνταξη του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος δ) στην κατάρτιση του ετήσιου ή του τριμηνιαίου προγραμματισμού των σχολικών δράσεων (όπως διδακτικές επισκέψεις, ημερήσια εκδρομή, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, εορταστικές εκδηλώσεις), ε) στην ανάθεση εξωδιδασκτικών αρμοδιοτήτων στο εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου, στ) στην εποπτεία και στη διαχείριση της υλικοτεχνικής υποδομής, η) στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση κτιριακών και άλλων προβλημάτων που έχουν σχέση με τη λειτουργία του σχολείου, θ) στον προγραμματισμό συνεδριάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων και του Σχολικού Συμβουλίου, «ι) στη διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων και συναντήσεων με τον συντονιστή εκπαιδευτικού έργου του οικείου Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Συντονισμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.),» ια) στη συνεργασία με τους Συλλόγους Διδασκόντων του νηπιαγωγείου ή δημοτικού σχολείου αντίστοιχα, τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, το Σχολικό Συμβούλιο, τη Σχολική Επιτροπή και φορείς της τοπικής κοινότητας, ιβ) στη ρύθμιση λοιπών θεμάτων που εκκρεμούν (π.χ. εγγραφές, μετεγγραφές, σχολικά βιβλία) και οποιαδήποτε άλλη εργασία και ενέργεια είναι απαραίτητη σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία για την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου.

«2. Ο Διευθυντής του σχολείου αποστέλλει για ενημέρωση, μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου του κάθε σχολικού έτους, στον προϊστάμενο εκπαιδευτικών θεμάτων τον ετήσιο ή τριμηνιαίο προγραμματισμό των σχολικών δράσεων, την κατανομή τμημάτων/τάξεων και το πρόγραμμα εφημεριών.» 3. Κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου από 15 έως 21 Ιουνίου γίνονται όλες οι απαραίτητες εργασίες και ενέργειες σχετικές με τη λήξη του διδακτικού έτους, την αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου και την καταγραφή προτάσεων για βελτίωσή του το επόμενο σχολικό έτος. Ειδικότερα, οι εργασίες και ενέργειες κατά τη χρονική αυτή περίοδο αφορούν τα εξής: α) την κατανομή τάξεων/τμημάτων για το επόμενο σχολικό έτος στα σχολεία στα οποία δεν θα υπάρχουν μεταβολές ή ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, β) τη ρύθμιση διοικητικών και άλλων θεμάτων (π.χ. εγγραφές-μετεγγραφές, παραλαβή σχολικών βιβλίων), γ) τη διεξαγωγή συνεδριάσεων του συλλόγου διδασκόντων με θέματα που αφορούν την πορεία εφαρμογής του εκπαιδευτικού σχεδιασμού του σχολείου, τον απολογισμό του εκπαιδευτικού έργου, την αποτίμηση των σχολικών δράσεων για την εξαγωγή των αναγκαίων εκτιμήσεων και ανατροφοδοτήσεων και την καταγραφή προτάσεων για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου το επόμενο έτος, «δ) τη διεξαγωγή επιμορφωτικών σεμιναρίων και συναντήσεων με τον συντονιστή εκπαιδευτικού έργου του οικείου ΠΕ.Κ.Ε.Σ.,» ε) τη συνεργασία με τους Συλλόγους Διδασκόντων του νηπιαγωγείου ή δημοτικού σχολείου αντίστοιχα, τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, το Σχολικό

Συμβούλιο, τη Σχολική Επιτροπή και φορείς της τοπικής κοινότητας, στ) οποιαδήποτε άλλη εργασία ή ενέργεια η οποία δεν αναφέρεται στην παράγραφο του παρόντος άρθρου, είναι σύμφωνη με την κείμενη νομοθεσία και διευκολύνει την οργάνωση και λειτουργία του σχολείου».

Εκ των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει, ότι στον Σύλλογο Διδασκόντων ως συλλογικό όργανο, ανατίθεται σωρεία αρμοδιοτήτων, που σχετίζονται με την εν γένει λειτουργία της Σχολικής μονάδας, το εκπαιδευτικό και διδακτικό της έργο, την πορεία του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, τις διαθέσιμες υποδομές του σχολείου και εν γένει τη λήψη αποφάσεων και την υποβολή προτάσεων για την βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Ο Σύλλογος Διδασκόντων λοιπόν, αναγορεύεται από τον νόμο, σε κεντρικό αποφασιστικό όργανο της λειτουργίας κάθε σχολικής μονάδας.

2) Ο κεντρικός αυτός ρόλος του Συλλόγου Διδασκόντων υπογραμμίζεται περαιτέρω και στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης της εκπαιδευτικής μονάδας, όπως περιγράφεται στον ν. 4547/2018, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Συγκεκριμένα, με τις διατάξεις των άρθρων 33, 34 και 35 του ν. 4692/2020 διαμορφώθηκε το νομικό πλαίσιο του προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου κάθε σχολικής μονάδας και η διαδικασία αξιολόγησης αυτής. Συγκεκριμένα, το άρθρο 33 αντικατέστησε το άρθρο 47 του ν. 4547/2018 ως εξής: **«Άρθρο 47 Συλλογικός προγραμματισμός εκπαιδευτικού έργου και ομάδες δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης 1.** Κατά την έναρξη του σχολικού έτους και το αργότερο έως τις 10 Οκτωβρίου κάθε έτους, ο Διευθυντής κάθε σχολικής μονάδας συγκαλεί σπειδική συνεδρίαση τον σύλλογο διδασκόντων για να προβεί σε προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου και σχεδιασμό συλλογικών δράσεων και ερευνητικών διαδικασιών, καθώς και καθορισμό του τρόπου υλοποίησής τους για το τρέχον σχολικό έτος. Για τον σκοπό αυτόν λαμβάνονται υπόψη από τον σύλλογο διδασκόντων ιδίως η απολογιστική έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας ως προς το εκπαιδευτικό έργο της του προηγούμενου σχολικού έτους και οι παρατηρήσεις, προτάσεις και εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης, οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με το άρθρο 47B, καθώς και οι απόψεις του Σχολικού Συμβουλίου για θέματα που εντάσσονται στις αρμοδιότητές του, το οποίο οφείλει να έχει προηγουμένως συγκληθεί για τον λόγο αυτόν. Στην ειδική συνεδρίαση αυτή ο σύλλογος διδασκόντων δύναται να καλεί στελέχη του Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.), του Κέντρου Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.), του Κέντρου Εκπαίδευσης για την Αειφορία

(Κ.Ε.Α.) και του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), καθώς και μέλη Διδακτικού - Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) και στελέχη εποπτευόμενων από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων φορέων. 2. Όσον αφορά στον σχεδιασμό των συλλογικών δράσεων, ο σύλλογος διδασκόντων, σε συνεργασία με τον Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας, επιλέγει τομείς λειτουργίας της σχολικής μονάδας, ως διοικητικής και ως εκπαιδευτικής δομής, στους οποίους θα εστιάσουν οι προγραμματιζόμενες δράσεις. Στους τομείς αυτούς συγκαταλέγονται, εκτός εκείνων που εμφανώς και αμέσως συμβάλλουν στην αξιολόγηση και τελικώς στη βελτίωση της ποιότητας του επιτελούμενου εκπαιδευτικού-διδακτικού έργου και άλλοι σημαντικοί παράμετροι της οργανωτικής/διοικητικής και της εκπαιδευτικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας. Στον προγραμματισμό δράσεων για τη βελτίωση της οργανωτικής/διοικητικής και εκπαιδευτικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας εντάσσονται δράσεις που σχετίζονται, ενδεικτικά, με τη λειτουργία και την ενίσχυση του παιδαγωγικού ρόλου του συλλόγου διδασκόντων, με τη συνεργασία των εκπαιδευτικών σε διδακτικά και παιδαγωγικά ζητήματα, με τη σχολική ζωή και την ενεργότερη συμμετοχή των μαθητών, με την οργάνωση, το ψυχολογικό κλίμα και την πνευματική και πολιτισμική παράδοση του σχολείου, με την καταγραφή ελλείψεων πόρων και υποδομών και τους τρόπους βέλτιστης αξιοποίησης αυτών που διαθέτει το σχολείο, με τη συστηματική παρακολούθηση της φοίτησης, των μαθητικών επιδόσεων και των απουσιών, με τη σχολική διαρροή, με την κοινωνική και εκπαιδευτική ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, με τις σχέσεις μεταξύ των μαθητών και την τήρηση των κανόνων της σχολικής ζωής, με την εκπαιδευτική αξιοποίηση τοπικών επιστημονικών, πολιτιστικών και παραγωγικών φορέων, με την ενίσχυση των σχέσεων του σχολείου με τους γονείς και τους τοπικούς φορείς, καθώς και με τη συνεργασία του σχολείου με στελέχη και φορείς υποστήριξης του εκπαιδευτικού έργου. Ο σύλλογος διδασκόντων θέτει, για τα θέματα που θα επιλέξει, συγκεκριμένους και σαφείς στόχους για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού-διδακτικού έργου, καθώς και της οργανωτικής/διοικητικής και εκπαιδευτικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας, σχεδιάζει τις συγκεκριμένες δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων που τίθενται, προσδιορίζει τις διαδικασίες και εξειδικεύει τα μέσα που θα αξιοποιήσουν ο Διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας και ακολούθως παρακολουθεί και αξιολογεί την υλοποίηση των στόχων αυτών, ιδίως με τη χρήση ποιοτικών κριτηρίων, που μπορούν να εστιάζουν, μεταξύ άλλων, σε μεταβολές αντιλήψεων και πρακτικών. 3. Ο

Διευθυντής κάθε σχολικής μονάδας συγκαλεί τον σύλλογο διδασκόντων σε τακτικές συνεδριάσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται, με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και τουλάχιστον μία φορά ανά δίμηνο, προκειμένου να συζητήσουν διεξοδικά για την πορεία υλοποίησης του αρχικού προγραμματισμού και των δράσεων και ερευνητικών διαδικασιών που σχεδιάστηκαν κατά τα ανωτέρω και να εκτιμήσουν τη διαφαινόμενη αποτελεσματικότητά τους. Αν ο σύλλογος κρίνει απαραίτητο, προβαίνει σε εκ νέου προγραμματισμό, ανασχεδιασμό ή σε τυχόν αναγκαίες διορθωτικές κινήσεις, αξιοποιώντας και τις παρατηρήσεις ή προτάσεις του Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου παιδαγωγικής ευθύνης.

4. Κατά τον ετήσιο προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, με επιμέλεια του Διευθυντή κάθε σχολικής μονάδας, συγκροτούνται, επίσης, ομάδες δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, σε κάθε μία από τις οποίες συμμετέχουν δύο (2) έως και πέντε (5) εκπαιδευτικοί. Σκοπός των ομάδων αυτών είναι η πιο στοχευμένη οργάνωση και διεξαγωγή εκπαιδευτικών δράσεων που αποβλέπουν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και εστιάζουν, κυρίως, στην αναβάθμιση εκπαιδευτικών παραμέτρων της παιδαγωγικής, της διδακτικής, της μαθησιακής και της αξιολογικής λειτουργίας, όπως αυτές διαμορφώνονται σε αυθεντικές συνθήκες σχολικής τάξης, καθώς και στην αναβάθμιση παραμέτρων του πλαισίου των σχέσεων, των ρόλων, των εμπειριών, των ενδιαφερόντων και του ψυχολογικού κλίματος της σχολικής τάξης, εντός των οποίων αναπτύσσονται οι παραπάνω λειτουργίες. Οι ποικίλες μορφές συνεργασίας των μελών κάθε ομάδας πραγματοποιούνται εντός του εργασιακού ωραρίου και αξιολογούνται με ποιοτικά κριτήρια.

5. Οι ομάδες δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης καθορίζουν τις παραμέτρους της παρ. 4 στις οποίες εστιάζουν, θέτοντας συγκεκριμένους στόχους και προγραμματίζοντας αντίστοιχες δράσεις, τις οποίες υλοποιούν οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στις τάξεις τους, σε πλαίσιο αμοιβαίας υποστήριξης, αλληλοπαρατήρησης και συνδιδασκαλίας. Οι δράσεις αυτές υποστηρίζονται από τη Διεύθυνση του σχολείου, συμπεριλαμβανομένης ενδεικτικά της δυνατότητας, κατόπιν απόφασης του συλλόγου διδασκόντων, να αναμορφώνεται ή να προσαρμόζεται το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας, με μέριμνα της Διεύθυνσης, ώστε να διευκολύνονται οι συνεργασίες των ομάδων δράσεων.

6. Για τη συμμετοχή τους στις εν λόγω ομάδες οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί καταθέτουν σε συνεδρίαση του συλλόγου διδασκόντων σχετική πρόταση με τους σκοπούς και τη σημασία του θέματος που θα αναλάβουν. Οι δράσεις και οι στόχοι των ομάδων δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης μπορούν να σχετίζονται με επιμορφωτικά προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη, τα οποία προβλέπουν εφαρμογές των προτεινόμενων δράσεων σε συνθήκες σχολικής τάξης.

7. Το έργο της υποστήριξης και του συντονισμού των εν λόγω ομάδων αναλαμβάνουν ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας και ο Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας ή ο Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου της ειδικότητας, κατά περίπτωση. Ο Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου μπορεί να οργανώνει σχετικές, ενδοσχολικές, επιμορφωτικές δράσεις και να παρέχει την απαιτούμενη στήριξη.

8. Στο τέλος του διδακτικού έτους, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε ομάδες δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης δύνανται να υποβάλουν αίτηση για την έκδοση σχετικής βεβαίωσης για τη συμμετοχή τους στις εν λόγω ομαδικές δράσεις. Τη βεβαίωση αυτή χορηγούν από κοινού ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας και ο Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου, που επόπτευαν και υποστήριζαν τις δράσεις.

9. Για τον ετήσιο συλλογικό προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου και τον σχεδιασμό δράσεων και ερευνητικών διαδικασιών συντάσσεται έκθεση, στην οποία αναφέρονται, μεταξύ άλλων, οι τομείς εστίασης, οι στόχοι, καθώς και οι δράσεις και τα προγράμματα προς υλοποίηση. Η εν λόγω έκθεση καταχωρίζεται στα πρακτικά της σχετικής συνεδρίασης του συλλόγου διδασκόντων και αναρτάται αμελλητί, με ευθύνη της Διεύθυνσης του σχολείου, κατά τα κύρια σημεία της στην ιστοσελίδα της σχολικής μονάδας, καθώς και στο σύνολό της σε ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή μέσω της ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης, την ανάπτυξη και λειτουργία της οποίας αναλαμβάνει το Ι.Ε.Π. και στην οποία έχουν πρόσβαση τα εμπλεκόμενα στελέχη της εκπαιδευτικής ιεραρχίας, το Ι.Ε.Π. και η Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε.).

10. Οι θεματικοί άξονες αναφοράς του συλλογικού προγραμματισμού και των σχεδιαζόμενων δράσεων και ερευνητικών διαδικασιών, οι τρόποι προσέγγισης τους, καθώς και ο τύπος και το ειδικότερο περιεχόμενο της έκθεσης της παρ. 9, δύνανται να καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε. και του Ι.Ε.Π.. Με όμοια απόφαση δύνανται να καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου».

Με το **άρθρο 34** του ίδιου νόμου προβλέφθηκε η προσθήκη άρθρου 47Α στον ν. 4547/2018 ως εξής: «**Άρθρο 47^Α** Αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό έργο τους 1. Στο τέλος του διδακτικού έτους, ο Διευθυντής κάθε σχολικής μονάδας συγκαλεί σε ειδική συνεδρίαση τον σύλλογο διδασκόντων για να προβεί σε αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, ως διοικητικής και ως εκπαιδευτικής δομής και του εκπαιδευτικού έργου αυτής. Σκοπός της εσωτερικής αυτής αξιολόγησης είναι η **συνεχής βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο σχολικής μονάδας**. Η αυτοαξιολόγηση πραγματοποιείται, αν κριθεί αναγκαίο, σε

συνεργασία με τον Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας, ενώ σε αυτήν λαμβάνονται υπόψη και οι απόψεις του Σχολικού Συμβουλίου για θέματα που επίπτουν στις αρμοδιότητές του, το οποίο οφείλει να έχει προηγουμένως συγκληθεί για τον λόγο αυτόν. 2. Κατά τη συνεδρίαση της παρ. 1 συντάσσεται ετήσια απολογιστική έκθεση εσωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας αναφορικά με το εκπαιδευτικό έργο της. Στην έκθεση αυτή αναφέρονται ιδίως οι τομείς που αποτέλεσαν αντικείμενο εστίασης, οι στόχοι που είχαν τεθεί, καθώς και τα αντίστοιχα ποιοτικά κριτήρια παρακολούθησης και αξιολόγησής τους, περιγράφονται αναλυτικά οι δράσεις βελτίωσης της λειτουργίας της σχολικής μονάδας που σχεδιάστηκαν, οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση και οι τρόποι με τους οποίους αυτές αντιμετωπίστηκαν. Παρατίθενται, επίσης, οι ομάδες που συγκροτήθηκαν για τη διαμόρφωση δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης, τα θέματα που επιλέχθηκαν, οι στόχοι που τέθηκαν και οι δράσεις που υλοποιήθηκαν, ενώ επισημαίνονται οι δυσκολίες που ανέκυψαν και οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίστηκαν. Στην ίδια απολογιστική έκθεση παρουσιάζεται τεκμηριωμένα, με συμπερίληψη και παράθεση σχετικού υλικού, ο βαθμός επίτευξης όλων των επιμέρους στόχων που είχαν τεθεί κατά τον προγραμματισμό και διατυπώνονται προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης ή νέες προτάσεις ανάληψης πρωτοβουλιών για το επόμενο σχολικό έτος. 3. Η ετήσια απολογιστική έκθεση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας καταχωρίζεται στα πρακτικά της σχετικής συνεδρίασης του συλλόγου διδασκόντων, γνωστοποιείται σε όλα τα μέλη του συλλόγου διδασκόντων σε ηλεκτρονική μορφή και αναρτάται αμελλητί και πάντως πριν την έναρξη των θερινών διακοπών, με ευθύνη της Διεύθυνσης του σχολείου, στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. Στην ιστοσελίδα της σχολικής μονάδας αναρτάται περιληπτική αναφορά της εν λόγω έκθεσης, στην οποία αναφέρονται ιδίως οι δράσεις που προγραμματίστηκαν και ολοκληρώθηκαν. 4. Οι θεματικοί άξονες αναφοράς της αξιολόγησης, καθώς και ο τύπος και το ειδικότερο περιεχόμενο της απολογιστικής έκθεσης δύναται να καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Α.Δ.Ι.Π.Π.Δ.Ε. και του Ι.Ε.Π.. Με όμοια απόφαση δύναται να καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.».

Τέλος, το άρθρο 35 του ίδιου νόμου προέβλεψε την προσθήκη άρθρου 47B στον ν. 4547/2018 ως εξής «Άρθρο 47B Εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό έργο τους 1. Οι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου λαμβάνουν γνώση του περιεχομένου της έκθεσης του ετήσιου συλλογικού προγραμματισμού του

εκπαιδευτικού έργου και του σχεδιασμού δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης, καθώς και της ετήσιας απολογιστικής έκθεσης του έργου των σχολικών μονάδων των οποίων έχουν την παιδαγωγική ευθύνη, αμέσως με την ανάρτησή τους στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. Οι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες υποδομές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε σχολικής μονάδας, διατυπώνουν παρατηρήσεις επί των εκθέσεων αυτών, καθώς και προτάσεις υποστήριξης και βελτίωσης, οι οποίες όσον αφορά στις εκθέσεις προγραμματισμού, λαμβάνονται υπόψη κατά το τρέχον σχολικό έτος, ενώ, όσον αφορά στις απολογιστικές εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης, λαμβάνονται υπόψη κατά τον προγραμματισμό του επόμενου σχολικού έτους, από τις αντίστοιχες σχολικές μονάδες. Οι παρατηρήσεις και προτάσεις αυτές για κάθε σχολική μονάδα γνωστοποιούνται αμελλητί στον σύλλογο διδασκόντων της οικείας σχολικής μονάδας και στο οικείο Π.Ε.Κ.Ε.Σ. μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής της παρ. 9 του άρθρου 47 ή άλλο πρόσφορο μέσο. Ακολούθως, σύνοψη των εν λόγω παρατηρήσεων και προτάσεων των Συντονιστών Εκπαιδευτικού Έργου αναρτώνται αμελλητί στην ιστοσελίδα του οικείου Π.Ε.Κ.Ε.Σ., χωρίς αναφορές σε συγκεκριμένα σχολεία, καθώς και στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. 2. Το Π.Ε.Κ.Ε.Σ., αφού λάβει υπόψη τις ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις κάθε σχολικής μονάδας και τις σχετικές παρατηρήσεις και προτάσεις των Συντονιστών Εκπαιδευτικού Έργου, συντάσσει συνολική έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης αναφορικά με τον προγραμματισμό και το εκπαιδευτικό έργο τους το αργότερο μέχρι τη λήξη του σχολικού έτους, η οποία αναρτάται εγκαίρως στην ιστοσελίδα του και στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. 3. Η Α.Δ.Ι.Π.Π.Δ.Ε., κατά τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσής της, αξιοποιεί το περιεχόμενο της ανωτέρω ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και εστιάζει κυρίως στις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης των Π.Ε.Κ.Ε.Σ., προκειμένου: α) να εισηγείται προς τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων τρόπους βελτίωσης και αποτελεσματικότερης οργάνωσης των διαδικασιών του συλλογικού προγραμματισμού και της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων και β) να συντάσσει εκθέσεις με γενικές παρατηρήσεις, ιδίως όσον αφορά στις ανάγκες, δυσκολίες, τάσεις και επιτεύγματα, επί των εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης των Π.Ε.Κ.Ε.Σ., τις οποίες αναρτά στην ιστοσελίδα της και στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. Για τα θέματα αυτά η Α.Δ.Ι.Π.Π.Δ.Ε. συνεργάζεται με τους κατά περίπτωση αρμόδιους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, καθώς και με το Ι.Ε.Π., αν αυτό κρίνεται από τους

δύο φορείς ενδεδειγμένο ή αναγκαίο. 4. Το Ι.Ε.Π. αξιοποιεί το περιεχόμενο της ανωτέρω ειδικής ηλεκτρονικής εφαρμογής σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του και εισηγείται σχετικά στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε συνεργασία με την Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε., στις περιπτώσεις που αυτό κρίνεται ενδεδειγμένο ή αναγκαίο. 5. Κάθε ειδικότερο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου δύναται να καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε. και του Ι.Ε.Π.».

Κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου εξεδόθη η υπ' αρ. 6603/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β' 140/20.01.2021) Υπουργική Απόφαση «Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο», η οποία εξειδικεύει την οριζόμενη στα ως άνω άρθρα διαδικασία.

Στην υπ' αρ. 108906/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β 4189/10.9.2021) Υπουργική Απόφαση «Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο», ρητώς προβλέπεται «Βασικός φορέας της διαδικασίας του προγραμματισμού και της εσωτερικής αξιολόγησης είναι η ίδια η σχολική μονάδα».

3) Εκ των ως άνω διατάξεων προκύπτει, ότι οι αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων στο πλαίσιο της εφαρμογής της διαδικασίας αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων προβλέπονται με απόλυτη σαφήνεια από τις διατάξεις του ν. 4547/2018. Η διαδικασία αυτοαξιολόγησης αποβλέπει στον **προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου και τον σχεδιασμό συλλογικών δράσεων και ερευνητικών διαδικασιών, καθώς και καθορισμό του τρόπου υλοποίησής τους**. Υπό την έννοια αυτή, πρόκειται για μία διαδικασία **εκπαιδευτική, επιστημονική αλλά και ερευνητική, η οποία ανατίθεται εκ του νόμου στον Σύλλογο Διδασκόντων**. Είναι δε προφανής ο χαρακτήρας της εν λόγω διαδικασίας, ως επιστημονικής και εκπαιδευτικής και τούτο επιβεβαιώνεται περαιτέρω και εκ της ρητής προβλέψεως του άρθρου 47 του ν. 4547/2018, ότι κατά την ειδική συνεδρίαση του Συλλόγου μπορεί να κληθούν στελέχη του Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.), του Κέντρου Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.), του Κέντρου Εκπαίδευσης για την Αειφορία (Κ.Ε.Α.) και του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), καθώς και μέλη Διδακτικού - Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) και στελέχη εποπτευόμενων από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων φορέων.

Οι ως άνω διατάξεις μολαταύτα, δεν θέτουν και ορθώς περιορισμό, ως προς το περιεχόμενο των αποφάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων, καθώς κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ευθεία παρέμβαση στο έργο του και θα περιόριζε την έκφραση της γνώμης και της επιστημονικής άποψης, την οποία καλείται να διαμορφώσει ο Σύλλογος Διδασκόντων, αξιοποιώντας τις διαθέσιμες επιστημονικές πηγές, αναφορικά με την αξιολόγηση και λειτουργία της εκπαιδευτικής μονάδας.

4) Εξάλλου, η έκφραση γνώμης και μάλιστα επιστημονικής αλλά και ερευνητικής ρητώς αναγνωρίζεται στο άρθρο 45 του ν. 3528/2007 ως θεμελιώδες δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι δύνανται ελεύθερα να εκφράζουν πολιτικές, φιλοσοφικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις αλλά και επιστημονικές απόψεις, ενώ επιτρεπτή είναι ακόμα και η υπηρεσιακή κριτική των πράξεων της προϊστάμενης αρχής.

Η ελευθερία της έκφρασης και της διατύπωσης επιστημονικής απόψεως αποτελεί ένα από τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, συνδέεται άρρηκτα με το δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της λειτουργικότητας του δημοκρατικού πολιτεύματος και παρέχει σε κάθε πολίτηνη δυνατότητα να εκφράζει δημόσια την άποψή του, ιδιαίτερα όταν η άποψη αυτή συνδέεται με την **επιστημονική του προσέγγιση σε ένα ζήτημα, που αφορά τη γνώμη, που εκφράζει στο πλαίσιο ενός συλλογικού οργάνου.**

Το άρθρο 45 του ν. 3528/2007 αναγνωρίζει ρητά και στον χώρο των δημοσίων υπαλλήλων το συνταγματικό δικαίωμα του άρθρου 14 παρ. 1 του Συντάγματος (Ελευθερία της έκφρασης), το οποίο τελεί υπό την εγγύηση του κράτους. Αντίστοιχα, η ελευθερία της έκφρασης προστατεύεται ρητά από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως εξής: «1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας. 2. Η άσκησης των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνas δύνανται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, την προστασίαν της υπολήψεως ή

των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας».

Ομοίως, η επιστημονική ελευθερία έχει απασχολήσει την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις έχει κρίνει αντισυνταγματική την επέμβαση της πολιτείας σε προστατευόμενες δραστηριότητες της επιστημονικής ελευθερίας. Εξόχως χαρακτηριστική είναι η υπ' αρ. 619/1989 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία έκρινε, ότι είναι παράνομη η μη έγκριση ανατύπωσης και διανομής ενός συγγράμματος στην Σχολή Ευελπίδων, λόγω της εκ μέρους του συγγραφέα, κριτικής θεσμών και διατύπωσης επιστημονικών απόψεων στο σύγγραμμα αυτό.

Επιπροσθέτως, όπως γίνεται δεκτό, το άρθρο 16 του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει την ελευθερία της διδασκαλίας καλύπτει και τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο πλαίσιο πάντα των σχολικών προγραμμάτων και της διδακτέας ύλης να επιλέξει την καταλληλότερη μέθοδο για την μετάδοση της γνώσης. *(Β. Σκουρή, Δίκαιο της Παιδείας, 2^η έκδοση, 1995, σελ. 23 «Και εάν η ελευθερία της διδασκαλίας συνδέεται κατά παράδοση με την ακαδημαϊκή ελευθερία και την λειτουργία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν παύει να μνημονεύεται χωριστά- και μάλιστα δύο φορές- στην βασική διάταξη του άρθρου 16 παρ. 1. Επομένως και στις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, η ρυθμιστική επέμβαση της πολιτείας δεν μπορεί να λάβει τέτοιες διαστάσεις ώστε να αναιρεί το δικαίωμα ελεύθερης διδασκαλίας για τους διδάσκοντες» βλ. και Κ.Φασουλή Η ελευθερία της διδασκαλίας ως δικαίωμα και υποχρέωση άσκησης του εκπαιδευτικού καθήκοντος στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ΤοΣ 2007, σελ. 91)*

Οι εκπαιδευτικοί, συνεπώς, και κατ' επέκταση ο Σύλλογος Διδασκόντων ως Συλλογικό όργανο, έχουν την ελευθερία, αφενός να εκφράζουν την επιστημονική άποψη τους, ελεύθερα εντός του πλαισίου, που διαμορφώνει ο νόμος και αφετέρου να διαμορφώνουν τις συνθήκες διδασκαλίας, στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας, που υπηρετούν. Εξάλλου, το ίδιο το άρθρο 47 του ν. 4547/2018 καθορίζει γενικές κατευθύνσεις, μη περιορίζοντας τον Σύλλογο Διδασκόντων να ασκήσει τις αρμοδιότητές του, ανατρέχοντας σε επιστημονικές πηγές και διαμορφώνοντας με όρους επιστημονικούς τις αποφάσεις του και το πλαίσιο της δραστηριότητάς του.

Συναφώς προς τα ανωτέρω, στο άρθρο 47B του ίδιου ως άνω νόμου, ρητώς προβλέπεται η διαδικασία αποτίμησης και ελέγχου των παραγόμενων δράσεων, που ως αρμοδιότητα ανατίθεται στους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, οι οποίοι λαμβάνουν

γνώση του περιεχομένου της έκθεσης του ετήσιου συλλογικού προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου και του σχεδιασμού δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης, καθώς και της ετήσιας απολογιστικής έκθεσης του έργου των σχολικών μονάδων των οποίων έχουν την παιδαγωγική ευθύνη, αμέσως με την ανάρτησή τους στην ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 47. Οι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες υποδομές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε σχολικής μονάδας, **διατυπώνουν παρατηρήσεις επί των εκθέσεων αυτών, καθώς και προτάσεις υποστήριξης και βελτίωσης, οι οποίες όσον αφορά στις εκθέσεις προγραμματισμού, λαμβάνονται υπόψη κατά το τρέχον σχολικό έτος, ενώ, όσον αφορά στις απολογιστικές εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης, λαμβάνονται υπόψη κατά τον προγραμματισμό του επόμενου σχολικού έτους, από τις αντίστοιχες σχολικές μονάδες.**

Εκ των ανωτέρω, διατάξεων και της ερμηνείας αυτών είναι προφανές, ότι η έκφραση γνώμης και η αποτύπωση επιστημονικών απόψεων στο πλαίσιο της διαδικασίας των άρ. 47 επ. του ν. 4547/2018, όχι μόνο δεν μπορεί να ελεγχθεί από όργανα, στα οποία ο ως άνω νόμος δεν παρέχει τη σχετική αρμοδιότητα αλλά αντιθέτως, τυχόν παρέμβαση στις αποφάσεις του, θα έθιγε τον πυρήνα των συνταγματικά προστεδύμενων δικαιωμάτων της ελευθερίας γνώμης, της ελεύθερης ανάπτυξης επιστημονικών απόψεων και τέλος της ελευθερίας της διδασκαλίας.

5) Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να αντιμετωπιστεί και ο επικαλούμενος ιεραρχικός έλεγχος νομιμότητας εκ μέρους της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαιδευσεως. Συγκεκριμένα, εάν δεν ορίζεται διαφορετικά εκ του νόμου, οι πράξεις των υφιστάμενων οργάνων υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας και μόνο κατ' εξαίρεση σε έλεγχο σκοπιμότητας. Ο έλεγχος, όμως αυτός, δεν αφορά τα συλλογικά όργανα της Διοικήσεως (αποφασιστικής ή γνωμοδοτικής αρμοδιότητας) καθώς τα μέλη των οργάνων αυτών και αν ακόμα είναι υπάλληλοι υφιστάμενοι άλλων οργάνων, ασκούν τα καθήκοντα τους κατά συνείδηση και την προσωπική τους κρίση και όχι σύμφωνα με τις διαταγές των Προϊσταμένων τους (λειτουργική ανεξαρτησία), ενώ εφόσον διορίζονται έχουν και προσωπική ανεξαρτησία (Ε. Σπηλιωτόπουλου **Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος I, 13^η έκδοση, σελ.255**). Η έκφραση, συνεπώς, γνώμης και η διατύπωση επιστημονικής άποψης στο πλαίσιο ενός συλλογικού οργάνου, δεν μπορεί να ελεγχθεί ιεραρχικά ούτε βεβαίως κάτι τέτοιο προβλέπεται από οποιαδήποτε διάταξη της κείμενης νομοθεσίας.

Οι αρμοδιότητες, εξάλλου, των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης περιγράφονται στο **άρ. 51 του ΠΔ 18/2018** «Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας,

Έρευνας και Θρησκευμάτων» και στην υπ' αρ. Αριθμ. 170405/ΓΓ1 (ΦΕΚ Β 6273/28.12.2021) Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των Διευθυντών Εκπαίδευσης». Σύμφωνα με το άρ. 51 του ΠΔ 18/2018 προβλέπεται ως επιχειρησιακός στόχος των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης η εποπτεία και η εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων αρμοδιότητας της ενώ σύμφωνα με το άρθρο 1 οι Διευθυντές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έχουν την γενική ευθύνη της διοίκησης και του ελέγχου λειτουργίας των σχολικών μονάδων της περιοχής ευθύνης τους ενώ **εποπτεύουν, ελέγχουν, συντονίζουν και καθοδηγούν** τη λειτουργία των εκπαιδευτικών δομών και των σχολικών μονάδων, των Εργαστηριακών Κέντρων (Ε.Κ.) και των Δομών Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (Δ.Υ.Ε.Π.) της ευθύνης τους ενώ παρέχουν οδηγίες στους Διευθυντές / Προϊσταμένους των σχολικών μονάδων και Εργαστηριακών Κέντρων (Ε.Κ.) σχετικά με τη διοίκηση και λειτουργία των σχολείων και των Ε.Κ. (...). Ομοίως, το άρθρο 2 της ίδιας ως άνω απόφασης «Γενικά καθήκοντα και αρμοδιότητες των Διευθυντών Εκπαίδευσης» προβλέπει ότι οι Διευθυντές Εκπαίδευσης **ασκούν τη διοίκηση, εποπτεύουν, καθοδηγούν** και συντονίζουν το έργο των σχολικών μονάδων και των Εργαστηριακών Κέντρων (Ε.Κ.), των εκπαιδευτικών και των μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) - Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ) της περιφέρειάς τους. Το άρθρο 7 παρ. 2. της ίδιας Υπουργικής Απόφασης προβλέπει «Ειδικότερα, οι Διευθυντές Εκπαίδευσης: **α. Εποπτεύουν το έργο των Διευθυντών όλων των σχολικών μονάδων (δημοσίων και ιδιωτικών) και ελέγχουν, αν η διοίκηση και η λειτουργία των σχολείων εναρμονίζονται με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.**

Εκ των ανωτέρω διατάξεων, συνεπώς, προκύπτει, ότι κατ' αρχήν αρμοδιότητα των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης είναι η διοίκηση και η εποπτεία του έργου των σχολικών μονάδων. Πλην όμως, από τις διατάξεις του ν. 4547/2018 προκύπτει, ότι ουδεμία αρμοδιότητα αναγνωρίζεται στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης αναφορικά με το έργο της αυτοαξιολόγησης των εκπαιδευτικών μονάδων. Αντιθέτως, η αρμοδιότητα αυτή καταλείπεται αποκλειστικά στους Συλλόγους Διδασκόντων και εν συνεχεία στους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, ως μία δραστηριότητα καθαρά επιστημονική και εκπαιδευτική, που δεν άπτεται των αρμοδιοτήτων των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης.

Πρέπει δε να παρατηρηθεί, ότι ακόμα και στο πλαίσιο της αρμοδιότητας, που αναγνωρίζεται στους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, να λάβουν γνώση επί των πρακτικών των Συλλόγων Διδασκόντων, η μοναδική δυνατότητα, που παρέχεται σε αυτούς είναι η υποβολή παρατηρήσεων και η διατύπωση προτάσεων για την βελτίωσή

τους και όχι βεβαίως η ακύρωση των εν λόγω αποφάσεων, όπως εν προκειμένω επιχειρείται.

Τούτο ρητώς αποτυπώνεται στην υπ' αρ. 108906/ΓΔ4(ΦΕΚ Β 4189/10.9.2021) Υπουργική Απόφαση «Σύλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο, σύμφωνα με το άρθρο 6 της οποίας «Α. Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης για κάθε σχολική μονάδα.Οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης Παιδαγωγικής Ευθύνης μελετούν τις Εκθέσεις των σχολικών μονάδων ευθύνης τους και συντάσσουν, μέχρι τις 20 Ιουλίου κάθε έτους, Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης για κάθε σχολική μονάδα ευθύνης τους στην ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π. Στην Έκθεση αυτή έχει πρόσβαση ο Σύλλογος Διδασκόντων του σχολείου καθώς και ο αρμόδιος Επόπτης Ποιότητας της Εκπαίδευσης.Η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης περιλαμβάνει:1. ανατροφοδοτικές παρατηρήσεις καθώς και προτάσεις υποστήριξης και βελτίωσης σχετικά με τον Σύλλογικό Προγραμματισμό, την ανάπτυξη και την υλοποίηση των Σχεδίων Δράσης της σχολικής μονάδας,2. την τεκμηριωμένη αποτίμηση των λειτουργιών του σχολείου ανά άξονα (σε δεκάβαθμη κλίμακα),3. συνολική εκτίμηση των θετικών σημείων και των αδυναμιών του σχολείου όσον αφορά τις τρεις λειτουργίες, καθώς και προτάσεις βελτίωσης.Β. Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης του Συνόλου των Σχολείων Ευθύνης του/της Συμβούλου Εκπαίδευσης.Οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης Παιδαγωγικής Ευθύνης συντάσσουν στην ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π. την Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης για το σύνολο των σχολικών μονάδων ευθύνης τους, το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουλίου κάθε έτους.Η Έκθεση αυτή των Συμβούλων Εκπαίδευσης αποτυπώνει συνοπτικά:1. Τα θετικά σημεία και τις αδυναμίες των σχολικών μονάδων ευθύνης τους 2. προτάσεις για τη βελτίωση των λειτουργιών τους και την κάλυψη των επιμορφωτικών αναγκών3. συνολική αποτίμηση των Δράσεων των σχολικών μονάδων ευθύνης τους με αναφορά στα σημαντικότερα αποτελέσματά τους, στις καλές πρακτικές που αναδείχθηκαν, στα θέματα που χρήζουν μελέτης στο άμεσο μέλλον καθώς και σε προτάσεις για την αντιμετώπισή τους».

Περαιτέρω, το άρθρο 7 της ίδιας ως άνω απόφασης περιγράφει την εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων από τον Επόπτη Ποιότητας Εκπαίδευσης και τον Περιφερειακό Επόπτη Ποιότητας Εκπαίδευσης ως εξής: «Α. Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης των Εποπτών Ποιότητας Εκπαίδευσης.Οι Επόπτες Ποιότητας Εκπαίδευσης, αφού λάβουν υπόψη τις ετήσιες Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης των σχολικών μονάδων καθώς και τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης των Συμβούλων

Εκπαίδευσης, συντάσσουν, στην ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π., Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης των σχολικών μονάδων ευθύνης τους, το αργότερο μέχρι τις 31 Αυγούστου κάθε έτους. Η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης των Εποπτών Ποιότητας Εκπαίδευσης περιλαμβάνει: 1. συνολικές συνοπτικές παρατηρήσεις σχετικά με την υλοποίηση των Σχεδίων Δράσης στα σχολεία της Διεύθυνσης αρμοδιότητάς τους, ανά άξονα, 2. προτάσεις βελτίωσης ανά βαθμίδα και τύπο σχολείου, 3. καταγραφή των καλών πρακτικών που αναδείχθηκαν, με παράθεση του υλικού που παρήχθη και προτείνεται για την εφαρμογή σε άλλες σχολικές μονάδες, 4. προτάσεις για διάχυση των επιτυχημένων πρακτικών που αναπτύχθηκαν στις σχολικές μονάδες, 5. προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις, 6. καταγραφή των αναγκών και των τάσεων που αναδείχθηκαν μέσα από τις Εκθέσεις των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσης, 7. άλλες επισημάνσεις, κατά την κρίση των Εποπτών Ποιότητας Εκπαίδευσης. Β. Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης των Περιφερειακών Εποπτών Ποιότητας Εκπαίδευσης Οι Περιφερειακοί Επόπτες Ποιότητας Εκπαίδευσης, αφού λάβουν γνώση των παραπάνω Εκθέσεων, υποβάλλουν στην ψηφιακή εφαρμογή του Ι.Ε.Π., Έκθεση Αξιολόγησης, με συγκεντρωτικά στοιχεία για τα σχολεία της Περιφέρειάς τους, έως τις 10 Σεπτεμβρίου εκάστου έτους. Οι ως άνω Εκθέσεις Αξιολόγησης των σχολείων εκάστης Περιφέρειας δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Περιφερειακής Διεύθυνσης».

Συνάγεται εκ των ανωτέρω, ότι οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στερούνται αρμοδιότητας να προβούν σε οποιαδήποτε κρίση επί των πρακτικών των Συλλόγων Διδασκόντων, που συντάσσονται στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης της σχολικής μονάδας, ενώ μία τέτοια παρέμβαση θα ήγε ευθέως σε παράβαση βασικών συνταγματικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα της έκφρασης, η επιστημονική ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας.

6) Θέμα ομοίως, εγείρει η αναφορά της διατάξεως του άρθρου 97 του ν. 4823/2021, σύμφωνα με την οποία οι αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων ανατίθενται στον Διευθυντή σε συνεργασία με τον Σύμβουλο Εκπαίδευσης, που έχει την παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας, όταν α) ο σύλλογος διδασκόντων δεν συγκληθεί ή β) δεν συνεδριάσει ή γ) **για οποιονδήποτε λόγο δεν προβεί εν γένει της ενέργειες της αρμοδιότητάς του**, της αυτές καθορίζονται στα άρθρα 47 και 47 Α του ν. 4547/2018.

Οι περιπτώσεις αυτές, ως εξαιρετικές οφείλουν να ερμηνεύονται στενά, ενώ από την γραμματική διατύπωση της τρίτης περίπτωσης («.. δεν προβεί..») προκύπτει, ότι ο Σύλλογος αντικαθίσταται στις αρμοδιότητές του, όταν δεν ασκήσει τις αρμοδιότητες

αυτές και όχι σε περιπτώσεις που, όπως εν προκειμένω, τίθεται ζήτημα ελέγχου νομιμότητας της πράξεως και μάλιστα κατασταλτικού.

Ακόμα δε και εάν ήθελε υποτεθεί, ότι ορθώς επικαλούνται τα ως άνω έγγραφα την ακυρότητα των αποφάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων (πράγμα απολύτως αβάσιμο) και πάλι στην περίπτωση αυτή, δεν αίρεται η αρμοδιότητα αυτού, να λάβει αποφάσεις στο πλαίσιο του αρ. 47 του ν. 4547/2018. Η ακύρωση δε μίας απόφασεως δεν άγει σε αποστέρηση της αρμοδιότητας του διοικητικού οργάνου ούτε σε υποκατάσταση αυτού. Αντιθέτως, το ίδιο όργανο, που έλαβε την απόφαση, που ακυρώθηκε οφείλει να λάβει εκ νέου απόφαση, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

7) Αναφορικά με τις επιμέρους αιτιάσεις σε σχέση με το περιεχόμενο των αποφάσεων του Συλλόγου Διδασκόντων και της νομιμότητας των επιμέρους αναφορών αυτών, πρέπει να επισημανθεί, ότι τόσο οι διατάξεις του ν. 4547/2018 (47 επ) όσο και η υπ' αρ. 108906/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β 4189/10.9.2021) Υπουργική Απόφαση «Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο», περιγράφουν τους άξονες εντός των οποίων υλοποιείται η διαδικασία της αξιολογήσεως. Είναι χαρακτηριστικό, ότι στο άρθρο 1 της ως άνω υπουργικής απόφασης περιγράφεται η αξιολόγηση ως «μια διαρκής και δυναμική διαδικασία, στην οποία εμπλέκεται το σύνολο της σχολικής κοινότητας για τον εντοπισμό των θετικών σημείων, των αδυναμιών, των περιθωρίων βελτίωσης και των αναγκών που συνδέονται με το έργο που παρέχει η σχολική μονάδα. Η διαδικασία αυτή αποτελεί τη βάση για τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου, καθώς και για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των τριών βασικών λειτουργιών της σχολικής μονάδας: α) Της παιδαγωγικής και μαθησιακής λειτουργίας, β) της διοικητικής λειτουργίας, και γ) της λειτουργίας της ως επαγγελματικής κοινότητας μάθησης, που προωθεί την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών».

Στο άρθρο 3 της ίδιας ως άνω Υπουργικής Απόφασης ορίζεται το πλαίσιο των αξόνων και των δεικτών εσωτερικής αξιολόγησης- αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας.

Οι λειτουργίες, οι άξονες και οι δείκτες παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία	
Άξονες	Δείκτες
1. Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών πρακτικών - Ενίσχυση ήπιων και ψηφιακών δεξιοτήτων μαθητών/τριών - Εφαρμογή πρακτικών διαφοροποιημένης μάθησης - Υποστήριξη ένταξης ευάλωτων ομάδων μαθητών/τριών και μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για την υποστήριξη της διδασκαλίας - Ενασχόληση με ομίλους, σχολικές δραστηριότητες, προγράμματα - Προετοιμασία για συμμετοχή σε σχολικούς διαγωνισμούς, σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και αθλητικές δράσεις
2. Σχολική διαρροή - φοίτηση	<ul style="list-style-type: none"> - Παρακολούθηση και μείωση της άτακτης/σποραδικής φοίτησης και σχολικής διαρροής - Μέριμνα για τη μετάβαση μεταξύ εκπαιδευτικών βαθμίδων και προς την αγορά εργασίας
3. Σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών	<ul style="list-style-type: none"> - Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/τριών - Διαμόρφωση κλίματος αλληλοσεβασμού, εμπιστοσύνης και σεβασμού της διαφορετικότητας - Διαμόρφωση τρόπων διαχείρισης εντάσεων και συγκρούσεων - Πρόληψη και αντιμετώπιση σχολικής βίας και εκφοβισμού
4. Σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών	<ul style="list-style-type: none"> - Καλλιέργεια κλίματος σεβασμού και εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών - Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών
5. Σχέσεις σχολείου - οικογένειας	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας, υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργασίας σχολείου - οικογένειας - Υποστήριξη δράσεων ενημέρωσης γονέων/κηδεμόνων για θέματα κοινού ενδιαφέροντος
Διοικητική λειτουργία	
Άξονες	Δείκτες
6. Ηγεσία - Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας	<ul style="list-style-type: none"> - Στοχοθεσία και προτεραιοποίηση στόχων - Διασφάλιση της εφαρμογής του σχολικού κανονισμού - Αξιοποίηση του εκπαιδευτικού προσωπικού - Κατανομή και διαχείριση πόρων - Προστασία, αξιοποίηση και εκσυγχρονισμός σχολικών χώρων - υποδομών
7. Σχολείο και κοινότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Πρωτοβουλίες για τη διαμόρφωση δικτύων σχολείων - Ενίσχυση σχέσεων και επιδίωξη συνεργασιών με φορείς - Εξωστρέφεια - διάχυση καλών πρακτικών
Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	
Άξονες	Δείκτες
8. Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις	<ul style="list-style-type: none"> - Συμμετοχή σε επιμορφώσεις από αρμόδιους φορείς - Συμμετοχή σε ενδοσχολικές επιμορφώσεις - Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων με τη μορφή της ετεροπαρατήρησης - Σχεδιασμός δράσεων ανάπτυξης του γλωσσικού και του επιστημονικού εγγραμματισμού - Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων σε συνεργασία με άλλα σχολεία
9. Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	<ul style="list-style-type: none"> - Συμμετοχή σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα (Erasmus κ.λπ.) - Συμμετοχή σε δράσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος κ.λπ.

Όπως προκύπτει από τους ως άνω δείκτες, ουδείς περιορισμός τίθεται αναφορικά με τον τρόπο, με τον οποίο ο Σύλλογος Διδασκόντων προσεγγίζει τους επιμέρους άξονες και δείκτες, ενώ φαίνεται να προάγεται η καινοτομία και η ανάληψη πρωτοβουλίας.

Επιπροσθέτως, στο άρθρο 4 της ίδιας ως άνω Υπουργικής Απόφασης προβλέπεται με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο, το περιεχόμενο της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης, το οποίο αποτυπώνει «1. Τη σύντομη περιγραφή της ταυτότητας σχολικής μονάδας (μαθητικό δυναμικό, στελέχωση, υποδομές, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σχολείου με βάση το κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον κ.λπ.). Στο πεδίο

αυτό καταγράφονται και οι ιδιαίτερες συνθήκες που έχουν ενδεχομένως επιδράσει στη λειτουργία της σχολικής μονάδας το σχολικό έτος αναφοράς και πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αποτίμηση του έργου της, 2. την αποτίμηση των λειτουργιών της σχολικής μονάδας, κατά το προηγούμενο σχολικό έτος, με βάση τους εννέα (9) άξονες (σε τετράβαθμη κλίμακα σύμφωνα με το άρθρο 3 της παρούσης), 3. τη συνοπτική τειμηρίωση της αποτίμησης αυτής, 4. τα θετικά σημεία και τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν στις τρεις λειτουργίες της σχολικής μονάδας, 5. τους στόχους βελτίωσης που είχαν τεθεί στο Συλλογικό Προγραμματισμό με εστίαση στις προτεραιότητες της σχολικής μονάδας, 6. τα σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων που υλοποιήθηκαν και το βαθμό επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί, 7. τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των Δράσεων, 8. την πιθανή ανάδειξη καλών πρακτικών με προτάσεις για αξιοποίησή τους, 9. προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις, 10. προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης ή ανάληψης πρωτοβουλιών για το επόμενο σχολικό έτος».

Εκ της ανωτέρω Υπουργικής Αποφάσεως προκύπτει, ότι το περιεχόμενο των Εκθέσεων Εσωτερικής Αξιολογήσεως δεν περιγράφεται εκ του νόμου με περιοριστικό τρόπο, όπως υποστηρίζεται στα ως άνω έγγραφα. Αντιθέτως, η κάθε σχολική μονάδα, οφείλει να καταγράψει τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει (είτε αυτά είναι γενικότερης φύσεως είτε αφορούν στην συγκεκριμένη σχολική μονάδα, καθώς δεν αποκλείεται τα ίδια προβλήματα να αφορούν όλες τις σχολικές μονάδες) και να προτείνει στο πλαίσιο των δράσεων και αξόνων, που ορίζονται από την ΥΑ, τον τρόπο με τον οποίο θα ενεργήσει στο πλαίσιο της μαθησιακής και εκπαιδευτικής λειτουργίας αυτής.

Με βάση τα ανωτέρω, δεν μπορεί να γίνει λόγος περί αποφάσεων, που στερούνται νομιμότητας, καθώς όπως και ανωτέρω εκτέθηκε, δεν υπάρχει συγκεκριμένο μέτρο νομιμότητας, που να απορρέει από την κείμενη νομοθεσία, αναφορικά με το περιεχόμενο των εκθέσεων εσωτερικής αξιολογήσεως και των αποφάσεων των Συλλόγων Διδασκόντων, στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας ενώ τυχόν διαφορετική ερμηνεία οδηγεί σε ανεπίτρεπτη παρέμβαση στο έργο του Συλλόγου Διδασκόντων, άγουσα ευθέως σε παραβίαση συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, της επιστημονικής άποψης και της διδασκαλίας.

III. Συμπεράσματα.

Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει, ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας, ο Σύλλογος Διδασκόντων ανάγεται εκ του νόμου, σε κυρίαρχο όργανο, διαμόρφωσης των δράσεων και των αξόνων της

παιδαγωγικής, εκπαιδευτικής και επιστημονικής αξιολόγηση της σχολικής μονάδας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, ο Σύλλογος και τα μέλη του δεν μπορούν να στερηθούν των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων της έκφρασης, της επιστημονικής ελευθερίας και της παιδαγωγικής ελευθερίας. Το ίδιο το σύστημα, όπως περιγράφεται στον νόμο καθορίζει την διαδικασία ελέγχου Εκθέσεων, που συντάσσονται από τον Σύλλογο Διδασκόντων και οποιαδήποτε άλλη μορφή διοικητικού ελέγχου δεν είναι νοητή. Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και εάν ήθελε υποθεθεί, ότι ένας τέτοιου είδους διοικητικός έλεγχος ήταν επιτρεπτός, και πάλι η ακύρωση της απόφασης του Συλλόγου Διδασκόντων, δεν θα δικαιολογούσε την άσκηση των αρμοδιοτήτων του από τους Διευθυντές των σχολικών μονάδων αλλά θα συνεπαγόταν, ότι ο Σύλλογος θα έπρεπε να κληθεί εκ νέου να ασκήσει τις εκ του νόμου αναγνωρισμένες αρμοδιότητες του.

Παραμένω στην διάθεση σας.

Με εκτίμηση,

Μαρία Μαγδαλινή Τσίπρα

Δικηγόρος